

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-01-21

Närvarande: F.d. justitieråden Gudmund Toijer och Mats Anderson
samt justitierådet Marie Jönsson

En nationell utredningsfunktion för att förebygga suicid

Enligt en lagrådsremiss den 4 december 2025 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om utredningar för att förebygga suicid,
2. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Sofia Aslamatzidou, biträdd av departementssekreterarna Hampus Lindqvist och Annika Aula.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om utredningar för att förebygga suicid

Inledning

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om utredningar för att förebygga suicid. Enligt lagförslaget ska en utredning alltid genomföras när ett barn har avlidit i suicid. En utredning får genomföras också när en vuxen har avlidit i suicid eller när ett barn har avlidit och dödssättet är oklart, om en sådan utredning bedöms förebygga suicid.

Utredningarna ska genomföras av den myndighet som regeringen bestämmer (utredningsmyndigheten). Baserat på de utredningar som genomförs ska myndigheten ta fram underlag som syftar till att förebygga suicid.

Lagen är i stor utsträckning uppbyggd och utformad med förebild i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

4 §

I paragrafen anges att de utredningar som lagen tar sikte på ska genomföras av utredningsmyndigheten. Av 2 och 3 §§ framgår vilka förutsättningarna är för att en utredning ska genomföras. Om dessa förutsättningar föreligger ålägger 4 § utredningsmyndigheten en skyldighet att genomföra en utredning. Emellertid framgår det inte av lagtexten och någon vägledning ges inte heller i författningskommentaren om hur och på vilket sätt utredningsmyndigheten ska få kännedom om att skyldigheten att utreda ett visst fall är utlöst. Detta bör enligt Lagrådet klargöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

6 §

I paragrafen anges att utredningsmyndigheten ska ge närstående möjlighet att "delta" när en utredning genomförs, om det inte är uppenbart olämpligt.

Av remissen framgår emellertid att det inte i egentlig mening är fråga om att låta de närstående delta i utredningen. Det är enbart fråga om att de närstående ska kunna lämna uppgifter i syfte att myndigheten ska få ett så bra underlag som möjligt för sitt utredningsarbete. De närstående ska inte ha rätt att följa utredningens gång eller påverka dess genomförande och de ska inte annat än i mycket begränsad omfattning kunna ta del av material som tillförs utredningen av andra eller ha något inflytande över slutresultatet.

Det framstår mot den bakgrunden som missvisande att i lagtexten tala om ett deltagande av de närstående. Paragrafen bör därför formuleras på ett sätt som bättre svarar mot den tänkta innebörden. Förslagsvis kan "delta" bytas ut mot "bistå med uppgifter".

Mot bakgrund av paragrafens begränsade innebörd bör den inte heller placeras under rubriken "Utredningens genomförande". I stället bör den med en egen rubrik tas in efter 7 § eller 8 § i förslaget som handlar om biträde av experter och sakkunniga respektive skyldighet att lämna uppgifter till utredningsmyndigheten. En tänkbar rubrik skulle kunna vara Möjlighet för närstående att bistå med uppgifter.

7 §

I paragrafen anges det att utredningsmyndigheten får anlita experter och sakkunniga för de utredningar som regleras i lagen. I författningskommentaren sägs det att med experter avses myndighetsrepresentanter medan begreppet sakkunniga avser andra än dessa, såsom personer som representerar olika organisationer eller forskning. Distinktionen mellan berörda

kategorier synes ha sin förebild i 3 § andra stycket i den inledningsvis nämnda lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. I förarbetena till den bestämmelsen synes distinktionen inte vara närmare berörd (jfr prop. 2017/18:215 s. 87).

Lagrådet har i och för sig inget att invända mot den använda begreppsbildningen men då den inte framstår som hävdvunnen – den avviker exempelvis från hur begreppen används i kommittéväsendet – bör det i författningskommentaren anges vad som avses med sakkunniga och experter enligt aktuell lag och vilka uppgifter de ska ha (jfr 5 och 6 §§ kommittéförordningen [1998:1474]).

9 §

Här anges att utredningsmyndigheten ska informera en statlig förvaltningsmyndighet som är ansvarig för tillsyn av en verksamhet som berörs av en utredning att utredningen har inletts. I författningskommentaren ges exempel på vilka myndigheter som kan vara aktuella i sammanhanget. Emellertid utvecklas inte vad som avses med att en myndighet berörs av en utredning. Enligt Lagrådet bör detta belysas närmare i författningskommentaren.

11 §

I paragrafen finns det bestämmelser om tystnadsplikt för en enskild person eller den som är eller har varit verksam inom enskild verksamhet och som har medverkat i en utredning enligt lagen. Liknande bestämmelser för myndigheters verksamhet föreslås i en ny bestämmelse, 26 kap. 10 b §, i offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

De båda bestämmelserna har fått delvis olikartade utformningar. Enligt 26 kap. 10 b § OSL får en uppgift röjas om det står klart att så kan ske utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider

men. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Den föreslagna 11 § är mer kategoriskt utformad och innebär, utan tidsbegränsning, att den enskilde inte obehörigen får röja vad denne har fått veta om enskilds personliga förhållanden. Det finns sålunda inte något undantag kopplat till den enskildes intresse av sekretess och inte heller, som paragrafen får uppfattas, någon möjlighet för t.ex. anhöriga att få ut några uppgifter som tillförts utredningen. Utformningen gör det oklart i vems intresse tystnadsplikten ska gälla.

Det är inte heller tydligt vem som ska omfattas av den föreslagna tystnadsplikten enligt 11 §. I remissen talas det huvudsakligen om tystnadsplikt i enskild verksamhet hos skolan, hälso- och sjukvården eller socialtjänsten i den mån tystnadsplikt inte gäller enligt OSL. Lagtexten måste dock anses omfatta också andra enskilda, exempelvis närstående som lämnar uppgifter till utredningen enligt 6 § och som i samband därmed får veta något om en enskilds personliga förhållanden. Om de närstående får del av sinsemellan olika uppgifter, synes bestämmelsens kategoriska utformning föra med sig att de inte får ta upp dessa uppgifter med varandra.

Efter vad som har upplysts vid föredragningen kommer en överträdelse av 11 § att kunna aktualisera ett straffrättsligt ansvar för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

I ljuset av det sagda bör under det fortsatta lagstiftningsarbetet klargöras och preciseras – i såväl lagtext som författningskommentar – hur långt tystnadsplikten ska sträcka sig.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.